

Zkušenosti s budováním národních účtů v Makedonii

Jednou ze zemí, kde se ČSÚ zapsal do budování makroekonomické statistiky, je i Makedonie. Jaké jsou **názory našich statistiků** na spolupráci s balkánskými kolegy, se dozvíte z tohoto příspěvku.

Přestože je dnes Makedonie turisty velmi opomíjená, neboť nemá přístup k moři, má toho dost co nabídnout. Vesměs hornatá krajina plná čistých jezer a nedotčené přírody má řadu problémů, které vyplývají z etnických a ekonomických příčin. Hrubý domácí produkt této dvoumilionové země dosahuje pouze 36 % průměru Evropské unie, což je ve srovnání s 80 % v případě České republiky opravdu velmi málo.

Makedonie jako kandidátská země na vstup do Evropské unie musí sladit svou legislativu s právy Unie. Proto je zapotřebí, aby vytvořila statistiku národních účtů a statistiku platební bilance. Český statistický úřad, který byl vybrán ze všech potenciálních partnerů, jež jsou schopni v této oblasti pomoci, si své prvenství zasloužil díky své zkušenosti s transformací původního systému bilancí národního hospodářství v národní účty.

Tvrď oříšek

Od roku 2006 se ČSÚ zapojil, ve spolupráci s německým DESTATI-Sem, již do dvou projektů v Makedonii zaměřených na implementaci standardu národního účetnictví ESA 1995. Nyní stojí před třetím projektem; ani ten nebude snadný. Situace v makroekonomické statistice je tam totiž i přes velké nasazení expertů z ČSÚ stále neuspokojivá. Jde o kombinaci celé řady nepříznivých skutečností spočívajících v častých manažerských

Makedonská expertka Lidija **Gjorgievska** a Vítězslav **Ondruš** z ČSÚ.

změnách vedoucích pracovníků, permanentním nedostatkem finančních prostředků a tím i nízkých mzdách, malé míře motivace až po obavy zodpovědných pracovníků z jakýchkoliv změn. Doposud se podařilo především transfer dílčích pracovních postupů, zkušeností a i softwarového vybavení vlastní produkce ČSÚ. Systémové změny však makedonskou makroekonomickou statistiku teprve čekají. V prvé řadě jde o organizaci práce, kde zatím bohužel přetrvává individualismus před kolektivní prací. Jednotlivá oddělení pracují ve svých zaběhlých kolejích bez potřeby své výsledky s někým konzultovat. K národním účtům je však potřeba přistupovat jako ke komplexnímu makroekonomickému modelu a ne jako k vybraným ukazatelům. Nakonec jde i o samotné pracovní postupy, kdy expertní zkušenost je vhodnou alternativou v případě očividně chybných dat.

Obtížná role

Současný projekt, který je v konečné fázi přípravy, je v oblasti národních účtů téměř výlučně v režii ČSÚ, což by mělo napomoci k efektivnějšímu předávání zkušeností. Z tohoto hlediska bude kromě implementace revidované klasifikace NACE a revidovaného standardu ESA 2010 kladen důraz na organizaci a systém práce při vlastním sestavování národních účtů.

Specifikem práce v Makedonii je i vyrovnání se s typickou balkánskou mentalitou. Přehnaná pečlivost a dochvilnost není v této zemi hlavní devizou. Naopak, důraz je kladen především na osobní vztahy a neformální až přátelské prostředí. V opačném případě nelze nicého dosáhnout. Role expertů je v Makedonii poměrně obtížná a vyžaduje především se obrnit velkou trpělivostí.

Samotná mise obvykle probíhá formou konzultací a práce s čísly, kdy vyústěním je obvykle zpráva obsahující řadu praktických doporučení a termínů k jejich implementaci. Hlavním problémem pak bývá neplnění dohodnutých úkolů a tím i ohrožování úspěchů navazujících misí, které tvoří logickou posloupnost. I s tímto je nezbytné se vyrovnat, zachovat chladnou hlavu a zcela pragmaticky mířit pouze na předem stanovený cíl. Základem úspěchu je vždy respektování místních zvyklostí, kdy pouze soustavnou prací je možné něčeho dosáhnout.

Pracovníci ČSÚ se mnohokrát setkali se zkušenostmi kolegů z partnerských zemí při technické asistenci, jež neuspěli právě díky přílišné snaze vnutit partnerům vlastní systém práce a požadavky, které neodpovídaly možnostem daného statistického úřadu.

Technická asistence je samozřejmě velká výzva i zátěž zároveň. Naplno se při ní mohou projevit také vlastní nedostatky. A navíc, práce doma nepočká. V každém případě zapojení ČSÚ do technické asistence v Makedonii umožňuje kromě samotné pomoci také zvyšovat kredit české statistiky na mezinárodním poli.

Jaroslav Sixta
oddělení meziodvětvových
tabulek
Vítězslav Ondruš
odbor ročních národních účtů